МІЖРЕГІОНАЛЬНА АКАДЕМІЯ УПРАВЛІННЯ ПЕРСОНАЛОМ
ГО “ВСЕУКРАЇНСЬКА АСАМБЛЕЯ ДОКТОРІВ НАУК
З ДЕРЖАВНОГО УПРАВЛІННЯ”
МІЖНАРОДНА КАДРОВА АКАДЕМІЯ
UNIVERSIDAD CENTRAL DEL ECUADOR
UNIVERSIDAD TECNOLOGICA ISRAEL (REPÚBLICA DE ECUADOR)
“ANANIA SHIRAKATSI” UNIVERSITY OF INTERNATIONAL RELATION (ARMENIA)

ПРОБЛЕМИ МОДЕРНІЗАЦІЇ УКРАЇНИ

Випуск 8

Матеріали

Міжнародної науково-практичної конференції
присвяченої 30-річчю МАУП

“Актуальні проблеми модернізації
недержавного сектору освіти в Україні
у контексті світових тенденцій і національної практики”

м. Київ, МАУП, 11 квітня 2019 р.

Київ
ДП “Видавничий дім “Персонал”
2019

ББК 63.3(4УКР)я43
С76

Схвалено Вченою радою Міжрегіональної Академії управління персоналом (протокол № 3 від 27.03.19)

Редакційна колегія:
М. Н. Курко (голова), д-р юрид. наук, проф.;
Є. О. Романенко (заступник голови), д-р наук з держ. упр., проф.;
А. А. Ігнатченко (відповідальний редактор), канд. техн. наук;
І. П. Бідзюра, д-р політ. наук, проф.;
В. М. Воронін, д-р іст. наук;
М. Ф. Головатий, д-р політ. наук, проф.;
А. М. Кислий, д-р юрид. наук., проф.;
О. Л. Фещенко, канд. екон. наук, доц.;
Л. В. Янюк (виконавчий редактор)

Матеріали подано в авторській редакції.
Відповідальність за зміст та орфографію матеріалів несуть автори.

Проблеми модернізації України : [зб. наук. пр.] / МАУП. — К.: ДП "Видавничий дім "Персонал", 2008 —

С76 Вип. 8: Матеріали Міжнар. наук. конф. "Актуальні проблеми модернізації недержавного сектору освіти в Україні у контексті світових тенденцій і націо нальної практики", 11 квітня 2019 р. / редкол. : М. Н. Курко (голова) [та ін.]. — 2019. — 460 с. : іл. — Бібліогр. у кінці ст.

У пропонованому збірнику подано тези учасників науково-практичних конференцій з проблематики широкого кола аспектів процесу системної модернізації України.

Для науковців, громадсько-політичних діячів, студентів, а також усіх, хто цікавиться розвитком Української держави і світовим досвідом проведення модернізаційних процесів.

ББК 63.3(4УКР)я43+67.9(4УКР)301я43

© Міжрегіональна Академія управління персоналом (МАУП), 2019
© ДП "Видавничий дім "Персонал", 2019

ЗМІСТ

Романенко Є. О., Чаплай І. В.
Становлення та розвиток недержавних закладів вищої освіти в Україні *12*

Бідзюра І. П., Грабовенко Н. В.
Навчальні заклади приватної форми власності в українській системі освіти: історія і сучасність *15*

Головатий М. Ф.
Політико-правова та суспільно-соціальна інституціалізація недержавного сектору вищої освіти в Україні: стан та проблеми вдосконалення *18*

Юлдашев О. Х., Шукюров А.
Договірні відносин у галузі освіти *21*

Лігоцький А. О., Білоус А. О.
Трансформаційні процеси недержавного сектору національної та зарубіжних моделей вищої освіти *26*

Гуменникова Т. Р.
Інвестиції в навчання управлінського та викладацького складу недержавних ЗВО як чинник забезпечення його конкурентоспроможності *30*

Дмитренко Г. А., Головач Н. В.
Питання модернізації недержавної освіти в Україні: змістовний компонент *34*

Вишневський М. В., Діденко С. В.
Інноваційні аспекти викладання у ВНЗ сучасних адміністративно-правових норм діяльності апарату суду *38*

Тітова Н. А.
Стратегія недержавних ЗВО щодо формування інтелектуального потенціалу України в умовах конкуренції на міжнародному ринку освітніх послуг *42*

Мелков Ю. А.
Негосударственное высшее образование: история, перспективы и гуманистические интенции *45*

Сафонова В. Є., Фещенко О. Л.
Вибір конкурентних стратегій у розвитку недержавних закладів вищої освіти на ринку освітніх послуг *48*

Варзарь И. М.
Историолого-субъективные размышления о юбилейном образе МАУП *53*

Попов В. Ж.
Функціонування приватних навчальних закладів в умовах соціальної кризи в Україні у 1917–1920 рр. *57*

Романова Л. В., Романов О. В.
Управління кадровим потенціалом освітніх закладів у контексті розвитку внутрішнього маркетингу *60*

М. Ф. ГОЛОВАТИЙ
д-р політ. наук, проф., зав. каф. політол., соціол. та соц. робітник, НН ІМВСН МАУП

ПОЛІТИКО-ПРАВОВА ТА СУСПІЛЬНО-СОЦІАЛЬНА ІНСТИТУЦІАЛІЗАЦІЯ НЕДЕРЖАВНОГО СЕКТОРУ ВИЩОЇ ОСВІТИ В УКРАЇНІ: СТАН ТА ПРОБЛЕМИ ВДОСКОНАЛЕННЯ

1. Терміни “приватна освіта” або “приватний ВНЗ”, які найчастіше вживаються не лише на побутовому, але й науковому та інших планах, не є достатньо “виправданими”, оскільки вони відсутні у Конституції України, в законах України “Про вищу освіту” (в тому числі і у Законі від 2014 року), інших нормативно-правових актах. В ст. 27 (п. 3) закону України “Про вищу освіту” (2014 р.) зазначається, що “вищий навчальний заклад утворюється у формі державної, комунальної, приватної установи і працює на засадах неприбутковості” [2, с. 45].

В Конституції України маємо лише таке визначення: “Громадяни мають право безоплатно здобувати вищу освіту в державних і комунальних навчальних закладах на конкурсній основі” [3, с. 22]. Підкреслимо — комунальних, тобто нічого не говориться про так звану приватну освіту. Відтак, доцільніше називати приватні ЗВО “закладами вищої освіти, що базуються на недержавній формі власності” а в цілому — “недержавним сектором вищої освіти”.

2. Так звані приватні ЗВО (недержавний сектор вищої освіти) пройшов у своєму формуванні чотири етапи.

Перший етап — 80-ті рр. — період зародження, коли в СРСР все більше ставало критики на рахунок діяльності вищої школи. Вже у 1990/1991 році приватні ЗВО здійснили перший набір студентів.

Другий етап — перша половина 90-х років. Зародження ринкової економіки спричинило інтенсивну зміну багатьох ЗВО. Тоді ж, у 1989 році і зародилася Міжрегіональна Академія управління персоналом (МАУП).

Третій етап — із середини 90-х років, коли, власне, народжувалося як державне, так і громадське визнання приватних ЗВО.

Четвертий етап — з проголошення незалежності України. Для багатьох приватних ЗВО це час боротьби за своє виживання. МАУП цей етап пройшла як ніякий інший ЗВО. Вже на 2000/2001 навчальний рік в Україні функціонувало 206 державних та 92 приватних ЗВО III–IV рівнів акредитації. 132 тисячі студентів (11 % від усієї кількості студентів) навчалося у недержавних ЗВО [4; 6].

3. Фактично ЗВО державної і недержавної форми власності різняться тим, що перші виконують завдання держави, її замовлення щодо підготовки фахівців, а другі — замовлення суспільства, а тому, становлення громадянського суспільства [4, с. 23].

4. Як вже вказувалося вище, ст.53 Конституції України, окрім закріплення загального права усіх громадян на освіту, зазначає: “Громадяни мають право безоплатно здобувати вищу освіту в державних і комунальних навчальних закладах на конкурсній основі” [3, с.22]. разом з тим, таке право головним чином декларується, але в реальному житті суттєво не забезпечується. Як відомо, між державними та, так звани-

ми, недержавними ЗВО існують багато розбіжностей. Тобто їх правовий, соціальний і інші статуси є досить різними.

Ведучи мову про конкурсність у здобутті вищої освіти, зазначимо, що в Україні за усі роки незалежності фактично не було (окрім рейтингу "Софія Київська", який організовували декілька років поспіль вчені і організатори МАУП), належного рейтингу ЗВО [1], а тому багато ЗВО, особливо державної форми власності засвідчували свій статус не стільки інноваційним характером діяльності, скільки адміністративним ресурсом, а то і "війною" з ЗВО інших форм власності, тобто приватними вузами.

5. По великому рахунку, до сьогодні статус ЗВО приватної форми власності остаточно і однозначно залишається невизначеним. Вкажемо при цьому на найболючіші проблеми, що не були прописані у всіх редакціях Закону України "Про вищу освіту", у тому числі і в останній його редакції (2014 року).

а) наявність різних структур управління і систем підпорядкування, за рахунок чого приватні ЗВО значною мірою "віддалені" від держави;
б) державні і приватні ЗВО мають постійно різні умови і можливості працювати на ринку освітніх послуг, здійснювати набір абітурієнтів;
в) наявність сильного податкового пресу (у світі кошти, що ідуть на освітню діяльність фактично взагалі не оподатковуються);
г) різним є статус студентів і викладачів державних і приватних ЗВО. Студенти державних ЗВО мають, починаючи із державних стипендій, надто більше пільг ніж контрактники;
д) державні і приватні ЗВО мають суттєво різні не лише моделі вищої освіти, але і системи управління, різні організаційні й психолого-педагогічні умови функціонування.

6. На відміну від інших секторів вищої освіти в Україні, недержавний сектор: а) залишається достатньо прозоро і однозначно невизначеним у політико-нормативному плані; б) всі роки свого існування функціонує у ситуації відповідного "протистояння" із державним сектором, а тому у своїх масштабних вимірах фактично не зростає. На практику його діяльності мало переноситься кращий позитивний досвід таких секторів у інших, найперше європейських країнах. Виключення становить, хіба що, спроба запровадження в Україні кредитно-модульної системи підготовки фахівців, за відомим Болонським процесом, розширення їх мобільності, демократизації усієї системи вищої освіти, однак, в останні роки інтерес до таких практик фактично не зріс.

7. Об'єктивними факторами, які гальмують розвиток недержавного сектору освіти в Україні в першу чергу є політичні. правові і організаційно-управлінські [4]. Крім того, звернемо увагу на те, що ряд спеціальних структур, покликаних забезпечувати в Україні певну якість, рівень освіти загалом. професійне зростання професорсько-викладацького складу тощо, з часу прийняття Закону України "Про вищу освіту" (2014 р.) до сьогодні по-справжньому так і не запрацювали. Перш за все це стосується Національного агентства із забезпечення якості вищої освіти (НАЗЯВО). Так, у складі згаданого агентства мають бути Комітет з питань етики, Апеляційний комітет, про діяльність яких поки що майже нічого невідомо [2, с. 35]. Крім того, агентство має щороку готувати та оприлюднювати доповіді про якість вищої освіти в Україні, її відповідність завданням сталого інноваційного розвитку суспільства і т. ін., чого вказана структура до сьогоднішнього дня не робила і не робить. Неврегульоване остаточно систему присудження наукових ступенів і звань, хоча в дипломах кандидатів і докторів наук і прописано, що вони відповідають рівню доктора філософії та доктора наук, тобто європейській системі РД.

Подібні неузгоджені питання гальмують поступальний розвиток вищої освіти взагалі, і сектору недержавної освіти в Україні.

Джерела

1. Амбросов А. Є. Моніторинг стану приватних вузів / А. Є. Амбросов, О. Д. Сердюк // економіка і управління. — 1999. — № 3. — С. 64–68.
2. Закон України "Про вищу освіту" — К.: "Вид.дім "Персонал". — 2015. — 135 с.
3. Конституція України. Прийнята на п'ятій сесії Верховної Ради України 28 червня 1996 року. — К., 1997. — 79 с.
4. Крізь терни... Нариси становлення приватної вищої освіти в Україні / Нар. укр. акад.; Під ред. В. І. Астахової. — Харків, 2001. — 356 с.
5. Сафонова В. Є. Вища освіта — ресурс формування інноваційної економіки. Монографія. — К.: ТОВ "Аграр Медіа Груп", 2011. — 336 с.
6. Сидоренко О. Л. Приватна вища освіта: шляхи України у світовому вимирі. — Харків: освіта, 2000. — 321 с.